

Розділ 2 ПАРАЗИТОЛОГІЯ

УДК 636.32/.38:619:616.99(292.485/486)

ЕПІЗООТИЧНА СИТУАЦІЯ ЩОДО МЕЛОФАГОЗУ ОВЕЦЬ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ТА СТЕПУ УКРАЇНИ

Алексєєва Є. О., аспірант*, butterfly91zhenya@gmail.com
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

Анотація. Наведені результати досліджень щодо поширення та вікової динаміки мелофагозу овець на території господарств Запорізької та Полтавської областей. Встановлено, що середні показники екстенсивності та інтенсивності мелофагозної інвазії у досліджуваному регіоні лісостепу та степу України становлять 26,12 % та 92,72 комах на тілі тварини. Доведено, що ступінь інвазованості мелофагами залежить від віку овець. Найвищі показники зараженості встановлені у молодняку віком від 4 до 12 місяців, екстенсивність інвазії сягає 39,53 %.

Ключові слова: мелофагоз, вівиці, поширення, екстенсивність, інтенсивність інвазії, вікова динаміка

Актуальність проблеми. Сьогодні вівчарство, як і тваринництво взагалі, набуває вагомого соціально-політичного значення. Запорукою успішного розвитку вівчарства є ветеринарне благополуччя поголів'я. Серед захворювань овець заразної етіології значне місце посідають ектопаразитарні хвороби, зокрема мелофагоз [1, 2].

Дослідники вказують на значне поширення мелофагозу овець у багатьох країнах світу. Так, за даними науковців [3–5], на території Єфіопії екстенсивність мелофагозної інвазії у овець коливалася в межах від 12,5 до 76,0 %. Згідно досліджень Н. Р. Курхулі (1984) [6], мелофагоза інвазія значно поширена у вівцегосподарствах на території Нечорноземної зони РФСР, особливо в Калінінській, Московській та Орловській областях. Ураженість овець мелофагами сягала 100 %, а інтенсивність інвазії – 1982 комахи на тварині.

Вченими доведено, що ступінь інвазованості овець збудником мелофагозу залежить від віку тварин. Так, С. Я. Сомов та ін. (1978) [7] встановили вищу інвазованість молодняку (100 %), ніж дорослих овець (25–80 %). Такі ж дані отримав М. К. Шкабров (1956, 1962) [8, 9], який встановив, що з віком овець інтенсивність мелофагозної інвазії знижується.

В Україні питанням поширення мелофагозу овець присвячені лише окремі повідомлення, які свідчать про спалах мелофагозу у господарстві на території Харківської області при спільному утриманні кіз і овець. Екстенсивність мелофагозної інвазії у досліджених овець становила 65,4 % за інтенсивності інвазії – 118,4±12,7 екз. на тварину [10].

Завдання дослідження. Завданнями дослідження було вивчити епізootичну ситуацію щодо мелофагозу овець в умовах господарств Полтавської та Запорізької областей, а також з'ясувати особливості вікової динаміки за даної інвазії.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилися упродовж 2015–2017 рр. на базі наукової лабораторії кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи Полтавської державної аграрної академії та в умовах сільськогосподарських підприємств, особистих селянських та фермерських господарств Запорізької (Веселівський, Бердянський, Запорізький, Мелітопольський, Новомиколаївський, Орхівський, Токмацький райони) та Полтавської (Полтавський, Чутівський, Зіньківський, Диканський, Новосанжарський райони) областей.

* Науковий керівник – доктор ветеринарних наук, професор В. О. Євстаф'єва

При паразитологічному обстеженні поголів'я основними показниками ураження овець комахами були екстенсивність та інтенсивність інвазії (EI та II). Інвазованість овець мелофагами вивчали шляхом повного обстеження волосяного покриву тварин. Відловлювали та збирали комах на всіх стадіях їх розвитку за допомогою пальців і анатомічного пінцета. Всього обстежено 5084 вівці.

Вікову динаміку за мелофагозу овець досліджували на тваринах чотирьох вікових груп: ягнята до 4 міс., молодняк 4–12 міс., вівці віком 12–24 міс. та старші двох років. Статистичну обробку результатів експериментальних досліджень проводили шляхом визначення середнього арифметичного (M) і його похибки (m).

Результати дослідження. За результатами досліджень встановлено, що мелофагоз овець є поширеною інвазією на території господарств Запорізької та Полтавської областей (табл. 1).

Таблиця 1

Поширення мелофагозу овець в умовах лісостепу та степу України

Район	Досліджено (гол.)	Інвазовано (гол.)	EI, %	II, екз. комах на тварину, M±m
Полтавська область				
Диканський	336	99	29,46	75,59±5,19
Зіньківський	325	132	40,61	64,05±4,11
Полтавський	297	16	5,38	53,25±8,90
Новосанжарський	353	30	8,49	120,00±12,23
Чутівський	442	68	15,38	86,09±5,90
Всього по області	1753	345	19,68	75,82±2,86
Запорізька область				
Веселівський	312	52	16,67	51,90±2,23
Бердянський	258	159	61,63	86,45±3,47
Запорізький	206	63	30,58	105,66±6,05
Мелітопольський	1422	265	18,64	115,93±3,18
Новомиколаївський	381	76	19,95	48,94±1,65
Оріхівський	378	177	46,83	110,05±3,41
Токмацький	374	191	51,07	97,95±2,97
Всього по області	3331	983	29,51	98,29±1,57
Всього по регіону	5084	1328	26,12	92,72±1,41

Так, інвазованість овець на території Запорізької області була вищою (EI – 29,51 %, II – 98,29±1,57 комах на тілі тварини), ніж у овець, які утримувалися у господарствах на території Полтавської області (EI – 19,68 %, II – 75,82±2,86 комах на тілі тварини). На нашу думку, це пов'язано із клімато-географічним розташуванням регіонів, де Запорізька область має більш посушливий клімат, і це, у свою чергу, забезпечує більш сприятливі умови для розвитку комах. Всього по Полтавській області екстенсивність та інтенсивність мелофагозної інвазії коливалася від 8,49 до 40,61 % та від 53,25±8,90 до 120,00±12,23 комах, а по Запорізькій області – відповідно від 16,67 до 61,63 % та від 48,94±1,65 до 110,05±3,41 комах.

Водночас встановлено, що середні показники екстенсивності та інтенсивності мелофагозної інвазії у досліджуваному регіоні лісостепу та степу України становлять 26,12 % та 92,72 комах на тілі тварини.

Результатами проведених досліджень визначено, що показники інвазованості овець збудником мелофагозу залежать від їх віку (табл. 2).

Таблиця 2

Вікова динаміка мелофагозу овець

Вікова група овець	Досліджено (гол.)	Інвазовано (гол.)	EI, %	II, екз. комах на тварині
Ягнята до 4 міс.	1116	204	18,28	62,44±2,31
Молодняк 4–12 міс.	1247	493	39,53	120,14±2,89
Вівці 12–24 міс.	1558	400	25,67	83,10±2,07
Вівці старше 24 міс.	1163	231	19,86	70,08±2,43

Так, найменш інвазованим виявилися ягнята до 4-місячного віку (EI – 18,28 %, II – 62,44±2,31 комах), що пов'язано із недостатньо розвиненим вовняним покривом, малою площею тіла і впливом цих факторів на розвиток комах. В подальшому, показники EI та II зростають і сягають максимуму в молодняку віком від 4 до 12 місяців (EI – 39,53 %, II – 120,14±2,89 комах). Починаючи з 12-місячного віку інвазованість мелофагами овець поступово знижується і становить: у овець віком 12–24 міс. – 25,67 % та 83,10±2,07 комах, у овець старших 24 міс. – 19,86 % та 70,08±2,43 комах.

Отже, капіляріоз курей має виражену сезонну динаміку з піком інвазії у осінньо-зимовий період, що пов'язано із циклом розвитку гелмінта та ослабленим імунітетом тварин у цю пору року.

Висновки

1. Мелофагоз овець є поширеною інвазією в умовах лісостепу та степу України, середні показники EI та II становлять 26,12 % та 92,72 комах на тілі тварини.

2. Ступінь інвазованості овець збудником мелофагозу залежить від їх віку. Найбільш сприйнятливим до захворювання є молодняк віком від 4 до 12 місяців (EI – 39,53 %, II – 120,14±2,89 комах).

Література

1. Земиров Ю. С. Энтомозы овец горного Алтая : дисс. ... канд. вет. наук : 03.00.19 / Ю. С. Земиров. – Горно-Алтайск, 2005. – 180 с.
2. Ingreso y evolución del parasitismo por *Melophagus ovinus* en una majada Corriedale en la Patagonia argentina / F. V. Olaechea, M. Larroza, J. Corley [et al.] // Parasitología Latinoamericana. – 2006. – № 61. – P. 86–89.
3. Mulugeta Y. Ectoparasites of Small Ruminants in three Selected Agro- Ecological sites of Tigray Region / Y. Mulugeta, T. Jacob, H. Ashenafi // Tropical Animal Health and Production. – 2010. – Vol. 42 (6). – P. 1219–1224.
4. Kumsa B. *Bartonella melophagi* in *Melophagus ovinus* (sheep ked) collected from sheep in northern Oromia, Ethiopia / B. Kumsa, P. Parola, D. Raoult, C. Socolovschi // Comp Immunol Microbiol Infect Dis. – 2014. – Vol. 37 (1). – P. 69–76.
5. Sertse T. A study on ectoparasites of sheep and goats in eastern part of Amhara region, Northeast Ethiopia / T. Sertse, A. Wosene // Small Ruminant Research. – 2007. – Vol. 69. – P. 62–67.
6. Курхули Н. Р. Патогенез мелофагоза овец и меры борьбы с ним в условиях Нечерноземной зоны РСФСР : дисс. ... канд. вет. наук : 03.00.19 / Н. Р. Курхули. – М., 1984. – 132 с.
7. Сомов С. А. Мелофагоз овец / С. А. Сомов, Л. С. Сомова, В. А. Гриценко // Земля сибирская, дальневосточная. – 1978. – В. 2. – С. 46–47.
8. Шкабров Н. К. Исследование овечьей кровососки и меры борьбы с ней : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. вет. наук : спец. 03.00.19 «Паразитология» / Н. К. Шкабров. – Омск, 1962. – 17 с.
9. Шкабров Н. К. Ликвидация рунцов и власоедов у овец / Н. К. Шкабров // Ветеринария. – 1956. – В. 5. – С. 65–67.
10. Бырка В. И. Распространение *Melophagus ovinus* (Diptera: Hippoboscidae) и борьба с ней в неблагополучном хозяйстве / В. И. Бырка, А. В. Мазанный // Ученые записки УО «ВО «Знак Почета» государственная академия ветеринарной медицины». – Витебск, 2015. – Т. 51, Вып. 1, Ч. 1. – С. 174–178.

ЭПИЗООТОЛОГИЧЕСКАЯ СИТУАЦИЯ ПО МЕЛОФАГОЗУ ОВЕЦ В УСЛОВИЯХ ЛЕСОСТЕПИ И СТЕПИ УКРАИНЫ

Алексеева Е. А., аспирант, butterfly91zhenya@gmail.com

Полтавская государственная аграрная академия, г. Полтава

Аннотация. Приведены результаты исследований по распространению и возрастной динамике мелофагоза овец на территории хозяйств Запорожской и Полтавской областей. Установлено, что средние показатели экстенсивности и интенсивности мелофагозной инвазии в исследуемом регионе лесостепи и степи Украины составляют 26,12 % и 92,72 насекомых на теле животного. Доказано, что степень инвазированности мелофагами зависит от возраста овец. Самые высокие показатели зараженности установлены у молодняка в возрасте от 4 до 12 месяцев, экстенсивность инвазии достигает 39,53 %.

Ключевые слова: мелофагоз, овцы, распространение, экстенсивность, интенсивность инвазии, возрастная динамика.

EPIZOOTIC SITUATION AT MELOPHAGOSIS OF SHEEP IN CONDITIONS OF FOREST- STEPPE AND STEPPE OF UKRAINE

Alieksieieva Ye. O., butterfly91zhenya@gmail.com

Poltava State Agrarian Academy, Poltava

Summary. Today sheep breeding as animal husbandry in general, becomes meaningful social and political importance. The key to successful development of sheep breeding is veterinary welfare of animals. Among contagious disease of sheep a significant place occupy ectoparasitic diseases, including melophagosis.

In Ukraine issues spreading of melophagosis of sheep devoted only a few messages that indicate about melophagosis outbreak at the farm in Kharkiv region at joint content of goats and sheep. Extensiveness of melophagosis infestation of the investigated sheep was 65.4 % for the intensity of infestation – $118,4 \pm 12,7$ ex. on animal.

The objectives of the study was to examine the epizootic situation of melophagosis of sheep in conditions of Poltava and Zaporizhzhia regions, and find out the features of the age dynamics for this invasion.

Research conducted during the 2015–2017 on the basis of Scientific Laboratory of Parasitology and Veterinary Expertise Poltava State Agrarian Academy and in conditions of economies of Zaporizhzhia and Poltava regions. Age dynamics at melophagosis of sheep investigated on animals four age groups: lambs to 4 months, young animals 4–12 months, sheep aged 12–24 months and two years older. At parasitological examination key indicators of sheep defeat by insects were extensiveness and intensity of infestation (EI and II). Total was examined 5084 sheep.

The research found that melophagosis of sheep are a common infestation in the economy Zaporizhzhia and Poltava regions. Thus, contamination sheep in Zaporizhzhia region was higher (EI – 29.51 %, II – 98.29 ± 1.57 insects on the body of the animal) than in sheep that are kept in farms in Poltava region (EI – 19.68 %, II – 75.82 ± 2.86 insects on the body of the animal). At the same time found that average indicators of extensiveness and intensity of melophagosis infestation in the study region Forest-steppe and Steppe of Ukraine are 26.12 % and 92.72 insects on the body of the animal.

It is proved that the degree of invasions by melophages depends on the age of the sheep. So, were the least infested lambs to 4 months of age (EI – 18.28 %, II – $62,44 \pm 2,31$ insects) that is associated with not developed wool cover, a small area of the body and the influence of these factors on the development insects. Further, indicators of EI and II increase and reaches a maximum in young animals aged from 4 to 12 months (EI – 39.53 %, II – 120.14 ± 2.89 insects). Starting from 12 months of age contamination by melophages of sheep gradually decreased and amounts to: a sheep aged 12–24 months – 25.67 % and $83,10 \pm 2,07$ insects, sheep over 24 months – 19.86 % and 70.08 ± 2.43 insects.

Conclusions. 1. Melophagosis of sheep are a common infestation of sheep in conditions of Forest-steppe and Steppe of Ukraine, the average indicators EI and II are 26.12 % and 92.72 insects on the body of the animal.

2. The degree of contamination of sheep by melophagosis agent depends on their age. The most favorable to the disease are young animals aged 4 to 12 months (EI – 39.53 %, II – 120.14 ± 2.89 insects).

Key words: melophagosis, sheep, distribution, extensiveness, intensity of infestation, age dynamics

УДК 619:615.284:636.1

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ АНТИГЕЛЬМІНТНИХ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ КОНЕЙ ЗА СТРОНГІЛІДОЗУ

Бахур Т. І., к. вет. н., асистент,
Антіпов А. А., Гончаренко В. П., Артеменко Л. П.,
Авраменко Н. В., Соловйова Л. М., Козій Н. В., к. вет. н., доценти,
Шаганенко В. С., Підборська Р. В., к. вет. н., асистенти
fly_13@ukr.net, antipov_anatolii@ukr.net
Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

Анотація. Стронгілідоз коней – надзвичайно поширене захворювання коней на території України. Для лікування хворих тварин застосовують антигельмінтики у вигляді препаратів, призначених для різних способів введення. Так, бровадазол-20 випускають у вигляді грануляту, який задають тваринам з ранковою порцією корму. За результатами наших досліджень, його 100 % інтенс- та екстенсефективності вдається досягти за умови дворазового застосування в